

Існують такі види аналізу ризиків протидії злочинам у сфері економіки:

- а) періодичний;
- б) тематичний;
- в) ситуативний;
- г) аналіз нетипових випадків.

Передумовою ефективності аналізу ризиків є організація аналітичного процесу, який передбачає впорядкований оперативний цикл взаємопов'язаних і послідовних елементів, а саме: визначення завдань, збирання даних та інформації, їх оцінка, упорядкування й аналіз, презентація результатів аналізу, розповсюдження аналітичних документів, оцінка результатів.

Отже, для покращення діяльності підрозділів захисту економіки Національної поліції України доцільно розробити алгоритм здійснення аналізу ризиків у межах протидії економічним злочинам. Також необхідно, щоб оперативні підрозділи в процесі аналізу ризиків застосовували методику оцінки інформації за методом 4x4, який передбачає окреме оцінювання джерела та змісту інформації. Згідно з певними критеріями, кожній інформації, що надходить до оперативних працівників, слід надавати відповідний код.

Боднар Василь Євгенович - здобувач
наукової лабораторії з проблем
досудового розслідування
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ ПРАЦІВНИКИ ПОЛІЦІЇ

Проведення антитерористичної операції (АТО) є однією з передумов того, що значно зросли масштаби терористичної загрози в Україні. У зоні проведення АТО задіяні сили і засоби не лише збройних сил, а й правоохоронних органів, тому актуальним є питання щодо протидії злочинам, які вчиняють працівники Національної поліції. Варто зауважити, що такі протиправні діяння негативно впливають не лише на авторитет України на міжнародній арені, а й позначаються на результатах

проведення АТО. Причиною цього є те, що досить часто злочини у сфері службової діяльності, учинені працівниками Національної поліції, провокують членів терористичних об'єднань та непередбачених законодавством України воєнізованих формувань до протиправних діянь, спрямованих зашкодити інтересам України. Передусім це стосується злочинів терористичної спрямованості. Отже, необхідно використовувати позитивний зарубіжний досвід щодо боротьби зі злочинами у сфері службової діяльності, які вчиняють працівники правоохоронних органів.

Департамент та підрозділи внутрішньої безпеки Національної поліції України є потужним державним механізмом гарантування, з одного боку, захисту працівників правоохоронних органів від незаконного втручання в професійну діяльність та життя, а з іншого - протидії кримінальним правопорушенням і корупційним діям, які готують або вчиняють співробітники органів та підрозділів Національної поліції України. Цей аспект є досить вагомим, адже кардинальне реформування структури мало на меті повернення довіри населення до правоохоронних органів, що неможливо без зменшення корупційних проявів.

За кордоном важливу увагу приділяють забезпеченню внутрішньої безпеки у протидії корупції, тому в органах зарубіжних поліцій створюють спеціалізовані підрозділи, призначені для розслідування порушень законності у сфері поліцейської служби, уповноважують спеціальних працівників.

Найбільш цікавим є досвід Великої Британії, яка має найнижчий рівень корупції в лавах поліції. Особливість антикорупційного законодавства цієї країни полягає в тому, що службові особи зобов'язані доводити власну непричетність до корупційних правопорушень (принцип презумпції винуватості). Також з метою протидії корупції створено автономні поліцейські підрозділи, основним завданням, яких є пошук та притягнення до відповідальності поліцейських, винних у вчиненні корупційних злочинів [1, с. 119].

Виявлення та попередження фактів корупції серед поліцейських Німеччини покладено на найбільш досвідчених керівників, які здійснюють службові перевірки інформації про корупцію серед поліцейських, що надходить з різних джерел,

зокрема анонімних. Співвідношення кількості уповноважених керівників та працівників поліції становить 1:700. У разі підтвердження в діях поліцейського корупційного злочину матеріали направляються до прокуратури для відповідного реагування, а особу звільняють [2, с. 4-5]. Пріоритетним засобом протидії корупційним злочинам серед особового складу є профілактика. Наприклад, в Антикорупційному кодексі Нижньої Саксонії в Німеччині визначено сфери діяльності поліцейського, у яких можливі прояви корупції, наведено ознаки корупційної поведінки, вказано наслідки вчинення корупційного діяння поліцейським. Також наведено порядок дій поліцейського у разі спонукання його до вчинення корупційного діяння [3].

У Республіці Молдова після численних реорганізацій функціонує Служба внутрішньої безпеки та боротьби з корупцією МВС Республіки Молдова [4]. Мета її діяльності полягає у виявленні й профілактиці вчинення працівниками органів внутрішніх справ злочинів, адміністративних та дисциплінарних правопорушень, а також у попередженні скоєння названих діянь відповідними суб'єктами в майбутньому.

У Польщі в системі МВС створено Бюро внутрішніх справ. Завдання цього підрозділу передбачає: викриття вчинених поліцейськими злочинів та розшук злочинців за допомогою проведення оперативно-розшукових заходів і слідчих дій; координацію оперативних заходів у справах функціонерів і працівників поліції; накопичення та здійснення аналізу інформації щодо злочинності серед особового складу поліції; організація та проведення заходів стосовно запобігання корупції в поліції; реалізації превентивних заходів у зазначеній сфері [6]. Підрозділ внутрішньої безпеки МВС Польщі підпорядкований першому заступнику поліції [7].

У Канаді на рівні федерального законодавства не передбачено функціонування підрозділів, які б за своїм правовим статусом були аналогічні або подібні до підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції України. Федеральним законодавством Канади визначено, що функції нагляду і контролю за діяльністю поліції (Королівська канадська кінна поліція) покладено на Комісію з вирішення скарг на дії Королівської канадської кінної поліції та Комітет з контролю за

діяльністю Королівської канадської кінної поліції. Однак у 1990 р. було створено відділ спеціальних розслідувань [8], який виконує завдання, подібні до завдань вітчизняних підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції України. Відповідний відділ належить до структури Міністерства Генерального соліситора, тобто має найвищий рівень підпорядкування на території провінції Онтаріо [5].

Зарубіжні досвід підтверджує, що антикорупційні профілактичні заходи надають можливість не лише протидіяти корупції, а й запобігати вчиненню поліцейськими інших правопорушень. Відтак, у 1980-х рр. у поліції США було значно збільшено розмір посадових окладів співробітників поліції, що прирівнювало їх до так званого середнього класу американського суспільства. До того ж, з метою протидії корупції було введено додаткові соціальні пільги. Це зробило службу в поліції досить привабливою і сприяло здоровій конкуренції на етапі відбору кандидатів. Аналогічні заходи було проведено в більшості країн Європи, Канаді, Японії та ін. Також варто зазначити, що в США для виявлення ознак службових зловживань та збирання доказів щодо причетності поліцейських до корупційних правопорушень переважно здійснюють «таємні операції», а також залучають інформаторів.

Порівняльні дослідження заходів забезпечення внутрішньої безпеки органів поліції, визнані ефективними в інших країнах, слугують орієнтиром для розроблення нової стратегії боротьби зі злочинами у сфері службової діяльності, які вчиняють працівники Національної поліції, а також зі службовими зловживаннями та корупцією в поліції. Доцільно використовувати зарубіжний досвід, а саме: правове забезпечення державної антикорупційної політики (Польща, Чехія), виявлення ознак службових зловживань та збирання доказів щодо причетності поліцейських до корупційних правопорушень шляхом проведення «таємних операцій», залучення інформаторів (США), відбір кандидатів в органи поліції за допомогою проведення тренінгів (Італія), використання повідомлень секретних джерел як доказів корупційної діяльності (Німеччина), запровадження «гарячих

телефонних ліній» як засобу виявлення прихованих зловживань (Болгарія), документування фактів службових зловживань на основі контролю за вчиненням злочину (Грузія) і організаційне забезпечення діяльності підрозділів внутрішньої безпеки (Російська Федерація, Республіка Білорусь).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Невмержицький Є. В. Корупція як соціально-політичне явище: особливості проявів і механізми подолання в сучасній Україні : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Невмержицький Євген Васильович. - Київ, 1999. - 179 с.
2. Коненко С. Я. Профілактика та боротьба з корупцією в поліції Німеччини (З досвіду роботи поліції землі Нижня Саксонія) / С. Я. Коненко. - Київ : Знання України, 2006. - 16 с.
3. Григоренко І. А. Зарубіжний досвід протидії службовим зловживанням та корупції в діяльності поліції / І. А. Григоренко // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2014. - № 1. - С. 146-155.
4. О внесении изменений и дополнений в некоторые постановления Правительства : Постановление Правительства Республики Молдовы от 26 дек. 2012 г. № 990.
5. Гарбузов В. В. Адміністративно-правовий статус підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Гарбузов Володимир Володимирович. - Запоріжжя, 2016. - 241 с.
6. Проневич О. С. Адміністративно-правові засади діяльності Головної комендатури поліції Польщі / О. С. Проневич // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - 2012. - № 2. - С. 314-323.
7. Підюков П. П. Структура, система та компетенція поліції Польщі в контексті реформування системи МВС України / П. П. Підюков, М. О. Амонс, О. В. Камінська // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. - 2012. - Вип. 2. - С. 23-30.
8. Про поліцейські послуги : закон Провінції Онтаріо від 1990 р. - Київ : Москаленко О. М. - 2013. - 357 с.